

KIEKENDIEVEN EN HUN AKKERS

DEEL 1

Dankzij de jarenlange inzet van zowel akkerbouwers als natuurvrijwilligers kent onze kustregio de hoogste aantallen in graan broedende kiekendieven in Vlaanderen. Landbouwgewassen spelen immers een cruciale rol in het leefgebied van zowel de Bruine als de Grauwe Kiekendieven. Het begrijpen en herkennen van deze gewassen is niet alleen belangrijk voor de landbouwers, maar ook voor natuurliefhebbers en vrijwilligers die zich inzetten voor het behoud van deze bedreigde vogelsoorten.

Graangewassen op één

Wanneer we het hebben over niet-natuurlijke broedbiotopen van kiekendieven, dan hebben we het in grote lijnen voornamelijk over graangewassen. Tarwe is een van de meest voorkomende gewassen waarin Bruine en Grauwe Kiekendieven nestelen. Het is belangrijk om te weten dat er verschillende rassen zijn, opgedeeld in zomer- en wintertarwe. Zomertarwe wordt in maart gezaaid en rond eind augustus geoogst. In de West-Vlaamse polders wordt zo goed als altijd wintertarwe gezet. Wintertarwe, zoals de naam aangeeft, wordt half

oktober ingezaaid, overwintert en wordt in juli of augustus geoogst. Het moment van oogsten is van groot belang, want het beïnvloedt de kwaliteit van de tarwe en de opbrengst. De tarwe moet voor een goede bewaring worden geoogst wanneer de korrels voldoende droog zijn (<15% vocht). Zo goed als alle tarwe in West-Vlaanderen wordt gebruikt als veevoeder voor pluimvee, varkens en runderen.

Naast wintertarwe nestelen kiekendieven ook in gerst, triticale, spelt of haver. Net zoals bij tarwe worden deze granen, met uitzondering van haver, in West-Vlaanderen voornamelijk als wintergraan in de herfst gezaaid. Gerst heeft over het algemeen een kortere groeicyclus dan andere granen. Met inzaai in september en oogst in juni is het groeiseizoen korter en vroeger dan tarwe. Dat kan helpen bij het vermijden van weersproblemen en door de vroegere oogst is het land ook sneller beschikbaar voor andere gewassen. Die vroegere oogstdatum heeft ook een belangrijk gevolg voor de kiekendieven, want vaak zijn de jonge vogels op dat moment nog niet vliegvlug. Gerst wordt

vaak gebruikt als veevoer voor rundvee. Triticale is een graan-gewas dat is ontstaan uit de kruising van tarwe en rogge. Spelt groeit goed op minder vruchtbare gronden en heeft minder meststoffen nodig dan wintertarwe. Deze graansoort wordt voornamelijk geteeld voor jongvee. Haver is een zomerteelt en wordt niet alleen als voedergewas gebruikt, met name voor paarden, maar is als glutenvrij graan in opmars als voedselgewas voor mensen.

Soorten en kenmerken

Hoe kan je tarwe, gerst, triticale, spelt of haver van elkaar onderscheiden? Vooral in het vroege groeistadium kan dit lastig zijn. Hoewel specialisten het onderscheid maken op basis van een determinatie van de bladschede, is dit voor ons allicht een brug te ver. Al kan de bladstructuur je wat op weg helpen, is een vergelijking van de aren vaak toch een goede manier.

Als je in een vroeg stadium een vergelijking wil maken, kan de bladstructuur je helpen deze granen ruwweg uit elkaar te houden:

- **Tarwe** heeft smalle bladeren met parallelle, uitgesproken nerven en gekartelde randen.
- **Triticale** heeft vergelijkbare bladeren als tarwe, maar ze kunnen korter zijn. In tegenstelling tot tarwe zijn de bladranden glad.
- **Gerst** heeft vaak bredere bladeren dan tarwe met gladde randen.
- **Haver**bladeren zijn over het algemeen breder met minder uitgesproken nerven dan die van tarwe. Bladranden zijn meestal glad en fijn getand.
- **Spelt** heeft vrij lange bladeren met duidelijke en regelmatige parallelle aderstructuur en gladde randen.

Graangewassen kunnen echter het best uit elkaar gehouden worden op basis van hun aar en groeivorm.

- **Wintertarwe** heeft als hoogproductief gewas typische compacte aren met kenmerkend veel graankorrels dicht op elkaar. De lengte en dikte van de aar is sterk afhankelijk van het ras.
- De aren van **triticale** lijken sterk op die van tarwe maar kunnen langer en dunner zijn met naalden. Vergeleken met andere granen groeien de aren van wintertarwe en triticale meestal mooi rechtop. Triticale wordt over het algemeen ook groter dan tarwe.
- **Gerst** heeft kortere en dichtere aren die lijken op een borstel, met dicht op elkaar gepakte korrels die vaak bedekt zijn door het omhullende kaf. Hoewel er ook bebaarde tarwerassen zijn, is de pluimvormige aar één van de meest opvallende kenmerken.
- Zowel de aar als de groeivorm van **haver** zijn vlot te herkennen. De aar is langwerpige met typische neerhangende

korrels. De plant heeft een pluimvormige groeivorm wat de teelt meer open en luchtig maakt in vergelijking met wintertarwe.

- Ook **spelt** heeft een eigen, karakteristieke weliswaar dunnere, langwerpige en losse aarvorm die afhankelijk van het ras vaak wat neer hangt. De aar heeft een piramidevormige uitstraling. De korrels van spelt zijn doorgaans langer dan tarwe waardoor de aar er wat wilder uitziet dan de compacte aren van bijvoorbeeld tarwe.

Foto: veld wintertarwe met dicht op elkaar staande graanstengels met compacte, overvolle aren

Foto: triticale verschilt niet zo veel van tarwe maar kan afhankelijk van het ras langere en dunnere aren hebben.

Foto: gerst wordt gekenmerkt door compacte, pluimvormige aren

Foto: haver heeft een meer open en luchtiger groeiwijze dan tarwe

Foto: neerhangende typisch slankere, langwerpige losse aarvorm van spelt

Foto: overzicht van een veld met spelt

Tekst: INAGRO